

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ**

БОГОНІС Ольга Миколаївна

УДК 377: [33:005.336.2]:640:[43:412]

**ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ГОТЕЛЬНОГО ТА
РЕСТОРАННОГО СЕРВІСУ У ПРОФЕСІЙНОМУ КОЛЕДЖІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України (м. Київ).

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент
СУШЕНЦЕВА Лілія Леонідівна,
Національний університет «Львівська
політехніка», професор **кафедри педагогіки та
соціального управління** (м. Львів).

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
МАТУКОВА Ганна Іллівна,
Криворізький економічний інститут ДВНЗ
*«Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*, професор
кафедри менеджменту і публічного
адміністрування (м. Кривий Ріг);

кандидат педагогічних наук
КРАВЕЦЬ Світлана Григорівна,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН
України, старший науковий співробітник
лабораторії дистанційного професійного навчання
(м. Київ).

Захист відбудеться 26 червня 2018 року о 14.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.451.01 в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлинського, 9, 5-й поверх, зал засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися на сайті www.ipood.com.ua та у бібліотеці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлинського, 9.

Автореферат розіслано 24 травня 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г.І. Сотська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У сучасних умовах глобалізації світової економіки, поглиблення євроінтеграційних процесів особливого значення набуває розвиток готельно-ресторанної сфери, як провідного напрямку економічного і соціального розвитку України, показника якості вітчизняного туристичного продукту на світовому ринку послуг. Це актуалізує проблему підвищення вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців зазначеної сфери послуг, зокрема молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу, діяльність яких безпосередньо спрямовується на задоволення потреб споживачів, їх високоякісне обслуговування.

Задоволення запитів системи обслуговування у високопрофесійних і конкурентоздатних фахівцях, відповідно до діючих міжнародних стандартів, детермінує потребу формування у них професійно важливих умінь та навичок, розвиток фахової компетентності, зокрема економічної.

Зазначена проблема знайшла своє відображення у Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про професійний розвиток працівників» (2012), «Про професійно-технічну освіту» (1998), Указі Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.» (2013), Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011), «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» (2002), «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (2016), «Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні» (2004) тощо.

Важливе значення для вдосконалення професійної підготовки фахівців мають положення, обґрунтовані у міжнародних документах: «Болонській декларації» щодо створення європейського простору у сфері вищої освіти (1999), «Копенгагенській декларації» (2002), «Брюгському комюніке» про зміцнення Європейського співробітництва у сфері професійної освіти та навчання на 2011–2020 рр. (2010), «Міжнародній стандартній класифікації освіти» (МСКО – 2011).

Проблеми модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців знайшли відображення в наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема теоретико-методологічні та дидактичні засади розвитку неперервної професійної освіти (С. Батишев, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, І. Зязюн, О. Коваленко, В. Кремень, А. Кузьмінський, О. Кучерявий, Л. Лук'янова, Н. Ничкало та ін.); підготовка фахівців у контексті компетентнісного підходу (В. Болотов, Е. Зеєр, І. Зимня, С. Кравець, В. Лозовецька, Г. Матукова, Дж. Равен (J. Raven), В. Сериков, Е. Симанюк, А. Хуторський, В. Ягупов та ін.); вдосконалення професійної підготовки кваліфікованих робітників (Р. Гуревич, В. Радкевич, Л. Сушенцева та ін.); професійна підготовка фахівців готельного та ресторанного сервісу (С. Бабушко, А. Віндюк, О. Любіцева, М. Пальчук, Т. Сокол та ін.). Особливостям підготовки фахівців у зарубіжних країнах присвячені дослідження вітчизняних Н. Абашкіна, Н. Авшенюк, Н. Бідюк, О. Огієнко, Н. Пазюра, М. Пальчук,

Г. Товканець) та зарубіжних (С. Квятковскі (S. Kwiatkowski), Ф. Шльосек (F. Szlosek) та ін.) науковців.

Водночас, проблема формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі не була предметом окремого самостійного дослідження.

Теоретичний аналіз наукових праць та практичного досвіду з підготовки фахівців досліджуваної галузі, дав змогу виокремити низку суперечностей між:

- зрослими вимогами суспільства до професійної підготовки молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу зі сформованою економічною компетентністю і недостатнім рівнем якості їх підготовки в професійних коледжах;
- потребою практики у створенні необхідних педагогічних умов для формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу і традиційними підходами до організації освітнього процесу в професійних коледжах;
- сучасними вимогами до навчально-методичного забезпечення формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного і недостатньо якісним рівнем його розроблення в професійних коледжах.

Актуальність проблеми, її теоретичне і практичне значення, необхідність усунення зазначених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційної роботи – **«Формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної роботи відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України «Теорія і практика особистісного і професійного розвитку дорослого населення» (РК № 0114U003163). Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (протокол № 11 від 23.12.2013 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 2 від 25.02.2014 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців сфери послуг.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного і ресторанного сервісу в професійному коледжі.

Мета дослідження – визначити й обґрунтувати педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі та експериментально перевірити їх ефективність.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

- 1) вивчити стан досліджуваної проблеми і здійснити порівняльний аналіз вітчизняного й зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців готельного та ресторанного сервісу;

2) визначити й обґрунтувати педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі;

3) розробити модель формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі;

4) експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі.

5) розробити навчально-методичний комплекс для забезпечення формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу.

Концептуальна ідея дослідження ґрунтується на положенні, що в сучасних умовах професійна підготовка майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу має здійснюватись на засадах компетентнісного підходу, соціального партнерства і спрямовуватись на формування їхньої економічної компетентності. Економічна компетентність майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу розглядається як необхідна складова їхньої професійної компетентності, що відображає здатність особи здійснювати трансформацію в дії мотиваційно-особистісних, когнітивно-пізнавальних, діяльнісно-рефлексивних ресурсів при вирішенні професійних завдань й забезпечує ефективну самореалізацію фахівця у динамічних ринкових умовах HoReCa. Усвідомлення необхідності формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу на основі інтегрування змісту навчальних дисциплін, удосконалення форм і методів навчання зумовлює необхідність обґрунтування й впровадження педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в професійному коледжі.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі буде ефективнішим за таких умов: мотивації студентів до оволодіння економічними знаннями та використання їх у професійній діяльності; реалізації конусного інтегрування змісту навчання економічних дисциплін; використання методів проблемного навчання; впровадження ігрових технологій навчання.

Методологічну основу дослідження становлять: філософські положення теорії наукового пізнання; провідні положення педагогіки і психології професійної освіти; системний, компетентнісний, діяльнісний, акмеологічний, андрагогічний, професіографічний, культурулогічний наукові підходи; загально дидактичні (систематичності, зв'язку теорії з практикою, індивідуалізації, активності, наочності) та специфічні принципи (професійної спрямованості, технологічної послідовності, моделювання професійної діяльності, професійної мобільності).

Теоретичною основою дослідження є: положення сучасної філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень); психологічні засади професійної підготовки фахівців (Г. Балл, О. Леонтьєв, Е. Помиткін, В. Рибалка); теоретичні і методичні

засади професійної освіти (С. Гончаренко, О. Дубасенюк, О. Кучерявий, Н. Кузьміна, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, В. Радкевич, Г. Сотська, Л. Сушенцева та ін.); дидактичні основи професійної підготовки кваліфікованого робітника (С. Батишев, Р. Гуревич, О. Коваленко, О. Новиков, та ін.); положення компетентнісного підходу в професійній освіті (І. Бех, Н. Бібік, В. Болотов, І. Зимня, Е. Зеєр, А. Хуторський, В. Ягупов, Дж. Равен (J. Raven), С. Квятковскі (S. Kwiatkowski), Ф. Шльосек (F. Szlosek) та ін.); наукові ідеї щодо сутності та структури економічної компетентності (Т. Бурлаєнко, С. Вітер, А. Завгородня, Г. Матукова, Л. Отрощенко, О. Шпак та ін.).

Методи дослідження. Для реалізації основних завдань дослідження на різних його етапах використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження:

теоретичні – аналіз законодавчих актів та нормативно-правових документів у галузі освіти, психолого-педагогічної і методичної літератури; аналіз, порівняння та узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду з метою визначення особливостей підготовки фахівців сфери готельного та ресторанного сервісу; моделювання – для розроблення моделі формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в професійному коледжі; узагальнення та систематизація – для формулювання висновків дослідження;

емпіричні – педагогічне спостереження, опитування (анкетування, тестування, бесіда), експертна оцінка, педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний) з метою перевірки ефективності педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу;

статистичні - методи математичної статистики для оброблення і узагальнення результатів дослідницько-експериментальної роботи, перевірки достовірності одержаних результатів.

Експериментальна база дослідження. Дослідницько-експериментальна робота здійснювалась на базі Львівського професійного коледжу готельно-туристичного та ресторанного сервісу, Львівського державного коледжу харчової і переробної промисловості Національного університету харчових технологій, ДПТНЗ «Бориспільський професійний ліцей», Дніпровського регіонального центру професійно-технічної освіти, Волинського коледжу Національного університету харчових технологій. На різних етапах дослідження брало участь 364 студента та 32 викладача економічних і фахових дисциплін.

Організація та етапи дослідження. Науковий пошук проводився поетапно впродовж 2013 – 2017 років.

На першому етапі (2013 – 2014 рр.) здійснено теоретичний аналіз досліджуваної проблеми; визначено теоретичні засади дослідження, об'єкт, предмет, мету, сформульовано гіпотезу і завдання дослідження; розроблено програму дослідження.

На другому етапі (2014 – 2015 рр.) теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу; розроблено модель формування економічної

компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу; проведено констатувальний експеримент, у ході якого на основі визначених критеріїв та їх показників з'ясовано рівні сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу.

На третьому етапі (2016 – 2017 рр.) проведено формувальний педагогічний експеримент, мета якого полягала в перевірці ефективності визначених педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу; оброблялися та порівнювалися експериментальні дані з метою з'ясування динаміки рівнів сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше* визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі (мотивація студентів до оволодіння економічними знаннями та використання їх у професійній діяльності; реалізація конусного інтегрування змісту навчання економічних дисциплін; використання методів проблемного навчання; впровадження ігрових технологій навчання), розроблено модель формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі, що охоплює цільовий, суб'єктний, змістово-процесуальний та результативний блоки; *уточнено* зміст понять «економічна компетентність», «економічна компетентність майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу»; *удосконалено* навчально-методичне забезпечення формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу; *подальшого розвитку* набули положення щодо інтегрування змісту навчальних дисциплін, форми організації та методи формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в умовах соціального партнерства.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробленні й впровадженні в освітній процес професійних коледжів навчально-методичного комплексу, що містить: інтегрований спецкурс «Моя економічна компетентність»; методичні рекомендації «Формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в професійному коледжі», «Методичні рекомендації для виконання індивідуальних завдань з предмета «Економіка підприємства»», «Методичні рекомендації з організації та проведення самостійної роботи з предмета «Економіка підприємства». Матеріали дослідження можуть бути використані в професійно-технічних навчальних закладах, неформальній освіті дорослих для подальшого вдосконалення процесу формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу.

Особистий внесок здобувача. В опублікованих у співавторстві статтях дисертантці належить: матеріал щодо узагальнення результатів вивчення

зарубіжного досвіду надання освітніх послуг у сфері готельного та ресторанного обслуговування (HoReCa) [2]; розкриття сутності проблемного навчання майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного обслуговування [15].

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Львівського професійного коледжу готельно-туристичного та ресторанного сервісу (довідка № 241 від 10.10.2017 р.), Львівського державного коледжу харчової і переробної промисловості Національного університету харчових технологій (довідка № 1134/17 від 28.11.2017 р.), Державного професійно-технічного навчального закладу «Бориспільський професійний ліцей» (довідка № 270 від 21.11.2017 р.), Дніпровського регіонального центру професійно-технічної освіти (довідка № 509 від 21.11.2017 р.), Волинського коледжу Національного університету харчових технологій (довідка № 964 від 04.12.2017 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження апробовано на науково-практичних конференціях різного рівня: міжнародних – «Управління в освіті» (Львів, 2017), «Сучасна система освіти і виховання: досвід минулого – погляд у майбутнє» (Київ, 2017), «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (Хмельницький, 2017), «Сучасні методи, інновації та провідний досвід у сфері психології та педагогіки» (Республіка Польща, Люблін, 2017); всеукраїнських – «Актуальні проблеми соціокультурного розвитку (Кривий Ріг, 2017), «Проблеми реформування педагогічної науки та освіти» (Хмельницький, 2017), «Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні» (Львів, 2017), «Формування професійно мобільного фахівця: європейський вимір» (Львів, 2017), а також на Міжнародному графічно-інформаційному форумі «Профі HUB: простір освітніх & виробничих інновацій» (Київ – Одеса – Коблево, 2017).

Публікації. Основні положення та результати дослідження представлено у 23 публікаціях (21 – одноосібна), з них: 9 статей у наукових фахових виданнях України (у т.ч. 4 – у виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз); 1 стаття у зарубіжному періодичному науковому виданні; 3 методичні рекомендації; 1 спецкурс; 9 публікацій у збірниках наукових праць та матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура дисертації та її обсяг. Дисертація складається із анотацій українською й англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (239 найменування, з них – 22 іноземними мовами) та додатків (16 додатків на 105 сторінках). Повний обсяг дисертації становить 322 сторінок, з них 173 – основного тексту. Робота містить 18 таблиць, 11 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, концептуальну ідею та гіпотезу дослідження, завдання, описано методи наукового пошуку, представлено наукову новизну, теоретичне та практичне

значення одержаних результатів, відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження в педагогічну практику.

У першому розділі – **«Теоретичні засади формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного обслуговування у професійному коледжі»** – здійснено теоретичний аналіз проблеми формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу, розкрито сутність поняття «економічна компетентність майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу»; здійснено порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців готельного та ресторанного сервісу.

Здійснений аналіз теоретичних джерел та педагогічної практики показав невідповідність стану підготовки майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійних коледжах вимогам світових стандартів. Зміст освіти та навчання, згідно діючих Державних стандартів професійно-технічної освіти більшою мірою орієнтований на теоретичну складову, що фактично відображає посадові обов'язки фахівців. З'ясовано, що молодший спеціаліст готельного та ресторанного сервісу в майбутній професійній діяльності має розв'язувати завдання, пов'язані не тільки з реалізацією професійних знань та вмінь, а й виконувати основні операції торговельних процесів; здійснювати готівковий та безготівковий розрахунки з клієнтами; аналізувати й узагальнювати результати виробничо-господарської і комерційно-фінансової діяльності; робити відповідні економічно обґрунтовані висновки; пропонувати ефективні заходи господарювання і контролювати їх здійснення в умовах динамічних змін у ринковому середовищі HoReCa; розробляти бізнес-план стратегічного розвитку підприємства готельно-ресторанної сфери, що потребує відповідного рівня сформованості економічної компетентності.

Аналіз ключових понять дослідження («компетентність», «економічна компетентність») дав змогу уточнити зміст поняття «економічна компетентність майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу», що розглядається як здатність особи здійснювати трансформацію в дії мотиваційно-особистісних, когнітивно-пізнавальних, діяльнісно-рефлексивних ресурсів при вирішенні економічно-професійних завдань й забезпечувати ефективну самореалізацію у динамічних ринкових умовах HoReCa.

Визначено, що компонентами економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу є: *мотиваційно-особистісний* (стійкі професійні мотиви, економічна культура, відповідальність); *когнітивно-пізнавальний* (глибокі економічні знання, вільна комунікація, інноваційне економічне мислення) та *діяльнісно-рефлексивний* (підприємницька компетентність, професійна мобільність, конкурентоздатність).

Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу дозволив виявити її особливості. Зокрема, особливостями вітчизняного досвіду є: врахування основних тенденцій розвитку готельної та ресторанної індустрії

(поглиблення спеціалізації готельних і ресторанних закладів; утворення міжнародних готельних і ресторанних мереж; впровадження в індустрію гостинності комп'ютерних технологій); суттєве розбалансування ринку освітніх послуг та ринку праці (фахівець підготовлений у системі національної освіти залишається недостатньо затребуваним та не має змоги повністю розкрити свій потенціал); недостатньо сформована система соціального партнерства та відсутність механізмів його реалізації на державному рівні; зміст навчання більшою мірою полягає у теоретичній складовій, не орієнтований на випереджувальне навчання, навчальні програми перенасичені застарілими матеріалами та методиками навчання, у навчальних планах приділяється недостатня увага економічній підготовці.

Особливостями зарубіжного досвіду (Республіка Польща, Німеччина, Швейцарія тощо) професійної підготовки майбутніх фахівців готельного та ресторанного сервісу є: випереджувальне стратегічне планування навчання із врахуванням глобальних тенденцій в професійній освіті; соціальне партнерство у професійній підготовці, яке здійснюється чіткими державними механізмами реалізації; дуальна система професійної підготовки, яка забезпечується державною підтримкою; модель «змішаного навчання» (blended-learning); поширення он-лайн курсів професійної підготовки і перепідготовки фахівців готельного і ресторанного сервісу; всебічне використання системи дистанційного навчання; формування у студентів бізнес-компетенцій (фінансово-економічної грамотності випускників); розгалужена мережа приватних професійних навчальних закладів різних типів; функціонування Європейської системи накопичення кредитів; відсутність вимоги у спеціальній нострифікації дипломів; налагоджена система зарубіжного стажування майбутніх фахівців готельного та ресторанного бізнесу.

У другому розділі – **«Методичні засади формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у коледжі»** – визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі; розроблено модель формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу.

З урахуванням результатів психолого-педагогічних досліджень щодо підготовки спеціалістів сфери готельного та ресторанного сервісу на основі компетентнісного підходу визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в коледжі: мотивація студентів до оволодіння економічними знаннями та використання їх у професійній діяльності; реалізація конусного інтегрування змісту навчання економічних дисциплін; використання методів проблемного навчання; впровадження ігрових технологій навчання.

Перша педагогічна умова – мотивація студентів до оволодіння економічними знаннями та використання їх у професійній діяльності – ґрунтується на створенні механізмів розвитку в студентів внутрішніх мотивів щодо формування власної економічної компетентності, інтересу до практичного застосування економічних знань в майбутній професії та реальному житті.

Друга педагогічна умова – реалізація конусного інтегрування змісту навчання економічних дисциплін – забезпечує набуття студентами економічних знань, що відповідають соціальним та комерційно-економічним запитам сучасної ресторанної індустрії у процесі вивчення дисциплін («Економіка підприємства», «Політична економія», «Фінанси підприємства», «Основи підприємницького успіху», «Менеджмент», «Маркетинг», «Фінансовий облік», «Ціноутворення») на основі міжпредметних зв'язків.

Третя педагогічна умова – використання методів проблемного навчання – передбачає формування здатності студентів самостійно розв'язувати можливі професійні та повсякденні економічні завдання і ситуації, аналізувати та приймати економічно обґрунтовані рішення.

Четверта педагогічна умова – впровадження ігрових технологій навчання – сприяє удосконаленню практичних навичок і вмінь студентів, їх творчому використанню для розв'язання професійних проблем, розвитку логічного та інноваційного економічного мислення, здатності до прийняття економічно виправданих рішень.

Розроблено модель формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу (Рис.1). Модель містить чотири взаємопов'язані блоки: цільовий, суб'єктний, змістово-процесуальний та результативний. Складниками цільового блоку є: мета реалізації вказаної моделі, завдання, підходи (компетентнісний, системний, діяльнісний, андрагогічний, професіографічний, акмеологічний, культурологічний), принципи формування означеної компетентності (загальнодидактичні (систематичності, зв'язку теорії з практикою, індивідуалізації, активності, наочності) та специфічні (професійної спрямованості, технологічної послідовності, моделювання професійної діяльності, професійної мобільності), структурні компоненти економічної компетентності майбутнього молодшого спеціаліста готельного та ресторанного сервісу (мотиваційно-особистісний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-рефлексивний). Суб'єктний блок забезпечує суб'єкт-суб'єктну взаємодію викладача і студентів. Змістово-процесуальний блок відображає наступність формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу упродовж мотиваційно-спонукального, змістово-інтеграційного, технологічно-діяльнісного етапів з урахуванням визначених педагогічних умов.

Основоположною складовою моделі є методика формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу, (зміст (економічні дисципліни, інтегрований спецкурс «Моя економічна компетентність»); форми організації (лекції, практичні, семінарські заняття, бінарні

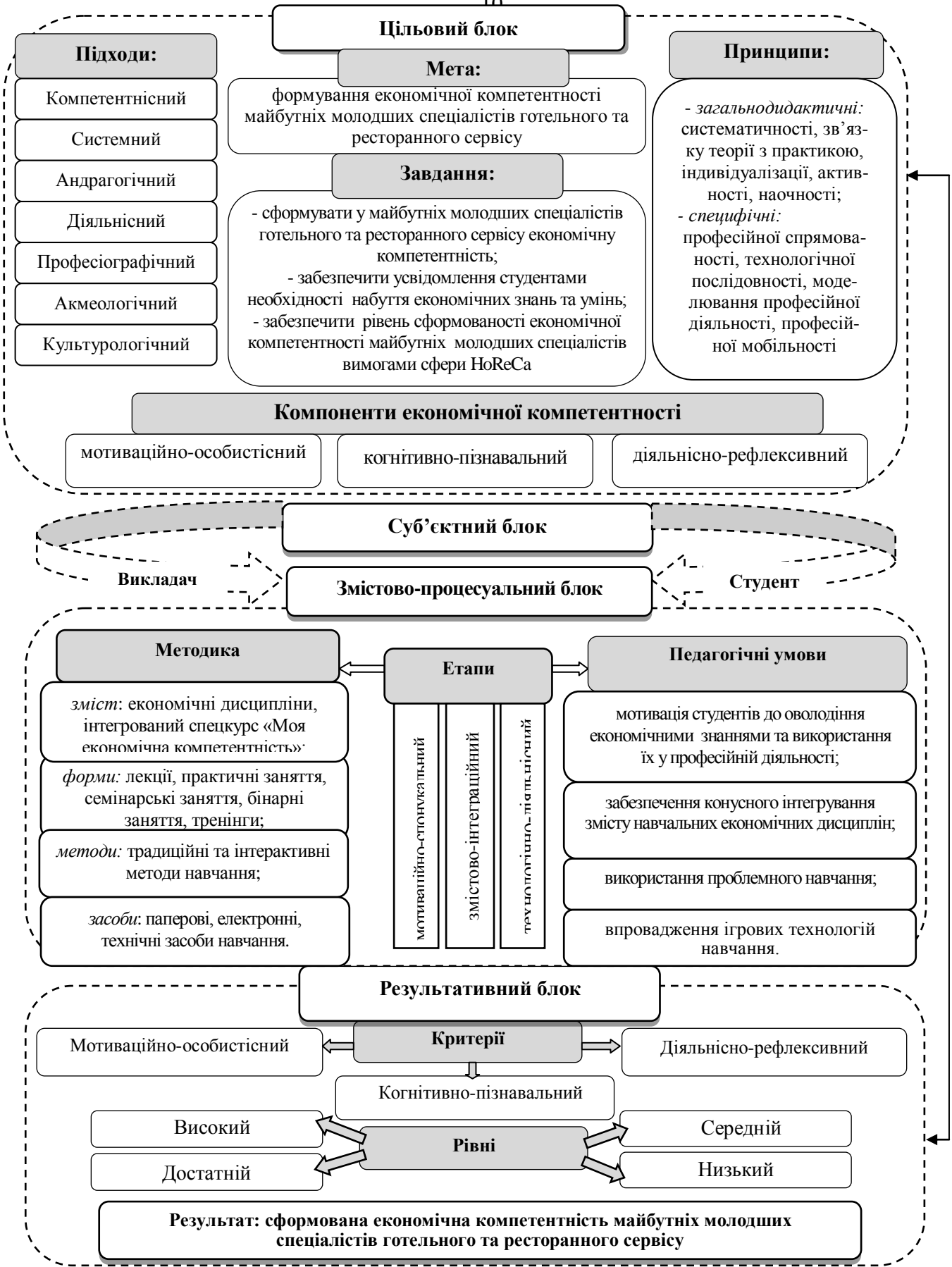

Рис. 1. Модель формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу

заняття, тренінги); методи навчання (традиційні та інтерактивні); засоби навчання (паперові, електронні, технічні). Результативний блок відображає критерії, показники та рівні сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу.

У третьому розділі – **«Дослідницько-експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі»** – визначено критерії, показники та рівні сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу; обґрунтовано мету, завдання й етапи дослідницько-експериментальної роботи, доведено ефективність педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в професійному коледжі.

Дослідницько-експериментальна робота проводилася на базі Львівського професійного коледжу готельно-туристичного та ресторанного сервісу, Львівського державного коледжу харчової і переробної промисловості Національного університету харчових технологій, Державного професійно-технічного навчального закладу «Бориспільський професійний ліцей», Дніпровського регіонального центру професійно-технічної освіти, Волинського коледжу Національного університету харчових технологій на основі розробленої програми й методів наукового пошуку.

До педагогічного експерименту було залучено 364 студенти спеціальностей «Готельне обслуговування» та «Ресторанне обслуговування» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст» та 32 викладача економічних і фахових дисциплін, із яких були сформовані контрольна (КГ – 183 особи) та експериментальна (ЕГ – 181 особа) групи.

Для оцінювання рівнів сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу визначено критерії та показники: *мотиваційно-особистісний* (показники: професійні мотиви, економічна культура, відповідальність), *когнітивно-пізнавальний* (показники: економічні знання, інноваційне економічне мислення, комунікація), *діяльнісно-рефлексивний* (показники: підприємницька компетентність, професійна мобільність, конкурентоздатність). Було визначено чотири рівні сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу: низький, середній, достатній та високий.

На констатувальному етапі педагогічного експерименту (2014 – 2015 рр.) було з'ясовано стан сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу, здійснено аналіз освітніх стандартів, освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійних програм, навчальних планів, робочих навчальних програм з окремих дисциплін, що дало можливість встановити їх недостатню орієнтованість на формування економічної компетентності. Проведення констатувальної діагностики засвідчило, що студенти не мають достатнього рівня сформованості економічної компетентності. Майбутні молодші спеціалісти готельного та ресторанного сервісу переважно мають низький (КГ – 30,78%, ЕГ – 30,76%) та середній (КГ – 47,72%, ЕГ – 48,07%) рівні

сформованості економічної компетентності. Кількість студентів, які мають достатній та високий рівень сформованості економічної компетентності у КГ склала 20,59% і 1,10% відповідно; у ЕГ – 20,07% і 1,10% відповідно. Такі результати дослідження спонукали до виявлення педагогічних умов, створення яких сприяло б підвищенню ефективності формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу.

На формувальному етапі педагогічного експерименту освітній процес в експериментальній групі відбувався в спеціально створених педагогічних умовах та охоплював три взаємопов'язані етапи (мотиваційно-спонукальний, змістово-інтеграційний, технологічно-діяльнісний).

У ході зазначених етапів студенти вивчали навчальні економічні дисципліни інтегрованого змісту («Економіка підприємства», «Політична економія», «Фінанси підприємства», «Основи підприємницького успіху», «Менеджмент», «Маркетинг», «Фінансовий облік», «Ціноутворення») та інтегрований спецкурс «Моя економічна компетентність»).

Застосування комплексу форм та методів, зокрема: бінарні заняття, тренінги, метод комунікативної атаки (цікаві економічні факти, цитати, розповіді, економічний анекдот тощо), метод залучення студентів до управління навчальним процесом (спільне зі студентами планування навчання, звертання за порадою до учнів, особистісно-довірливе звертання до учнів; ігрові методи навчання (Web-квест, он-лайн сервіси Kahoot, економічні ігри-вправи «Економічний бій», економічна гра «Презентація франшизи готельно-ресторанного комплексу для потенційного інвестора», міні-ігри, ігрові ситуації «Економічна формулу», ігрові прийоми тощо), метод розв'язання проблемних виробничих і життєвих ситуацій («Цікава економічна статистика та факти», «Шведський стіл», створення «ситуації успіху», відео за запитом, інтерактивні он-лайн сервіси, сугестія, «комунікативна атака» тощо); робота з кейсами «Історії невдалих кредитних покупок», ігровий прийом «незакінчене речення», ігрова ситуація «Бюджет готельно-виробничого підприємства», економічні ігри-вправи «Економічний бій», міні-ігри) забезпечувало цілісність формування економічної компетентності майбутнього молодшого спеціаліста готельного та ресторанного сервісу.

Після завершення дослідницько-експериментальної роботи було повторно в обох групах проведено педагогічну діагностику рівня сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу за визначеними критеріями і показниками.

Узагальнення результатів констатувального і формувального етапів педагогічного експерименту засвідчило динаміку зміни рівнів сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу, а саме: в ЕГ високий рівень зріс на 8,29 %, достатній – на 14,36 %, середній – на 3,87 %, а низький рівень зменшився на 26,52 %. В КГ ці показники змінилися несуттєво.

Динаміка рівнів сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного і ресторанного сервісу відображена на Рис. 2.

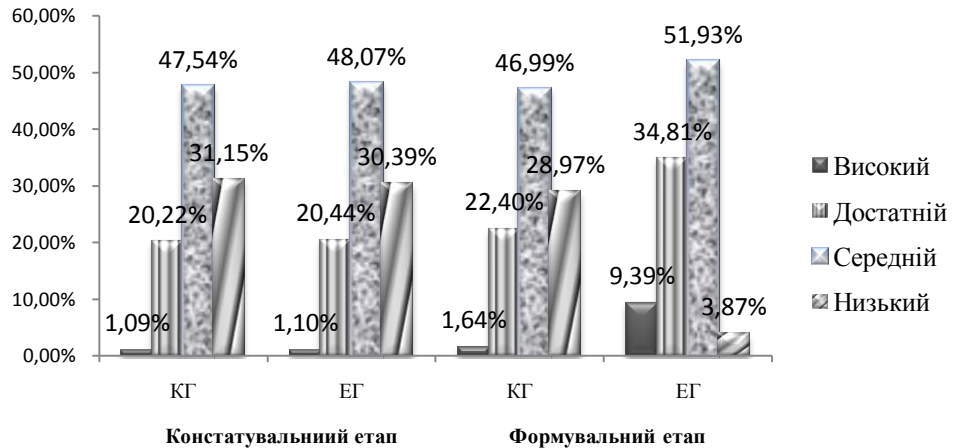

Рис. 2. Динаміка зміни рівнів сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного і ресторанного сервісу

Для перевірки достовірності результатів експерименту, одержаних в ЕГ та КГ, було використано критерій Пірсона χ^2 , що дозволило підтвердити статистичну значущість змін, які відбулися в рівнях сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в експериментальній групі.

Таким чином, аналіз отриманих результатів дозволяє стверджувати, що педагогічні умови мають позитивний вплив на формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у коледжі. Отже, мету наукового пошуку досягнуто, поставлені завдання виконано, гіпотезу підтверджено.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів наукового пошуку з проблеми формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі дозволило зробити такі висновки.

1. Вивчення змісту понять «компетентність», «економічна компетентність» дало змогу сформулювати базове поняття дослідження «економічна компетентність майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу», яке розглядається як здатність особи здійснювати трансформацію в дії мотиваційно-особистісних, когнітивно-пізнавальних, діяльнісно-рефлексивних ресурсів при вирішенні економічно-професійних завдань й забезпечувати ефективну самореалізацію у динамічних ринкових умовах HoReCa. Її структурними компонентами є: мотиваційно-особистісний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-рефлексивний.

Порівняльний аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців готельного та ресторанного сервісу в Україні та країнах Європи (Республіка Польща, Німеччина, Швейцарія тощо) дозволив виявити його особливості, а саме: випереджувальне стратегічне планування навчання із врахуванням глобальних тенденцій в професійній освіті; соціальне партнерство у професійній підготовці, яке здійснюється чіткими державними механізмами реалізації; дуальна система професійної підготовки, яка забезпечується державною підтримкою; модель «змішаного навчання» (blended-learning); поширення он-лайн курсів професійної підготовки і перепідготовки фахівців готельного та ресторанного сервісу; всебічне використання системи дистанційного навчання; спрямованість навчальних програм підготовки майбутніх фахівців сфери гостинності на формування у студентів бізнес-компетенцій (економічної грамотності); мережа приватних професійних навчальних закладів; функціонування Європейської системи накопичення кредитів; відсутність вимоги у спеціальній нострифікації дипломів; розгалужена система зарубіжного стажування майбутніх фахівців сфери HoReCa, що передбачена навчальною програмою; систематичне впровадження інновацій.

2. На підставі здійсненого теоретичного аналізу виявлено та обґрунтовано педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі: мотивація студентів до оволодіння економічними знаннями та використання їх у професійній діяльності (створення механізмів розвитку в студентів внутрішніх мотивів щодо формування власної економічної компетентності, інтересу до практичного застосування економічних знань в майбутній професії та реальному житті); забезпечення конусного інтегрування змісту навчання економічних дисциплін (набуття студентами економічних знань, що відповідають соціальним та комерційно-економічним запитам сучасної ресторанної індустрії у процесі вивчення дисциплін («Економіка підприємства», «Політична економія», «Фінанси підприємства», «Основи підприємницького успіху», «Менеджмент», «Маркетинг», «Фінансовий облік», «Ціноутворення») на основі міжпредметних зв'язків); використання методів проблемного навчання (формування здатності студентів самостійно розв'язувати можливі професійні та повсякденні економічні завдання і ситуації, аналізувати та приймати економічно обґрунтовані рішення); впровадження ігрових технологій навчання (удосконалення практичних навичок і вмінь студентів, їх творче використання для розв'язання професійних проблем, розвитку логічного та інноваційного економічного мислення, здатності до прийняття економічно виправданих рішень).

3. Розроблено модель формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі, яка охоплює чотири блоки: цільовий (мета, завдання, підходи до формування економічної компетентності, принципи (загальнодидактичні та специфічні), компоненти економічної компетентності (мотиваційно-особистісний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-рефлексивний), суб'єктний (суб'єкт-суб'єктна взаємодія викладача і студентів), змістово-процесуальний (методика (зміст, форми, методи навчання, засоби), етапи (мотиваційно-спонукальний, змістово-інтегрований,

технологічно-діяльнісний) педагогічні умови та результативний (критерії (мотиваційно-особистісний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-рефлексивний) та рівні сформованості економічної компетентності (високий, достатній, середній, низький).

4. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу здійснювалась за визначеними критеріями, показниками і рівнями і засвідчила зростання кількості студентів ЕГ з високим, достатнім та середнім рівнями сформованості економічної компетентності на 6,08%, 11,6 % і 4,97 % відповідно та зменшення на 22,65 % кількості студентів із низьким рівнем сформованості економічної компетентності. В той час, як в КГ ці показники суттєво не змінилися.

5. Для формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу розроблено навчально-методичний комплекс, що містить: інтегрованій спецкурс «Моя економічна компетентність»; методичні рекомендації «Формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в професійному коледжі», «Методичні рекомендації для виконання індивідуальних завдань з предмета «Економіка підприємства»», «Методичні рекомендації з організації та проведення самостійної роботи з предмета «Економіка підприємства».

Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в професійному коледжі. Подальшого вивчення потребують теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу, порівняльний аналіз систем підготовки майбутніх фахівців готельного та ресторанного сервісу у зарубіжних країнах; організаційно-педагогічні умови розвитку економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного і ресторанного сервісу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ З ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дослідження

1. Богоніс, О.М. (2017). Аналіз змісту професійної діяльності фахівця готельного та ресторанного сервісу. *Педагогічні науки*, LXXV, 2, 89–93.
2. Sushentseva, L.L., Bogonis, O.M. (2017). Foreign experience providing educational services in the field of hotel and catering (HoReCa). *Znanstvena misel journal*, 6, 1, 46–51.
3. Богоніс, О.М. (2017). Модель формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в коледжі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Педагогіка. Соціальна робота*, 2(41), 28–34.

4. Богоніс, О.М. (2017). Педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в коледжі. *Молодий вчений*, 6 (46), 194–201

5. Богоніс, О.М. (2017). Проблеми та перспективи підготовки спеціалістів готельного і ресторанного сервісу в Україні в умовах глобалізаційних процесів. *Вісник Черкаського університету. Педагогічні науки*, 15, 6–10.

6. Bogonis, O.M. (2017). Method of forming of the economic competence of the future junior specialists of hotel and restaurant service. *Молодий вчений*, 10 (50), с. 408–411.

7. Богоніс, О.М. (2017). Характеристика компонентів моделі формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного обслуговування. *Обрії*, № 2 (45), 98–103.

8. Богоніс, О.М. (2017). Структурні компоненти економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу. *Молодь і ринок*, 10 (153), 150–156.

9. Богоніс, О.М. (2017). Ігрові технології навчання як одна із педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного обслуговування. *Педагогічний альманах*, 36, 46–50.

10. Богоніс, О.М. (2017). Результати педагогічного експерименту з формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в професійному коледжі. *Теорія і методика професійної освіти*. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/26dec2017/29.pdf>

11. Богоніс, О.М. (2016). *Методичні рекомендації для виконання індивідуальних завдань з предмета «Економіка підприємства»*. Львів: «Манускрипт».

12. Богоніс, О.М. (2016). *Методичні рекомендації з організації та проведення самостійної роботи з предмета «Економіка підприємства»*. Львів: «Манускрипт».

13. Богоніс, О.М. (2017). *Моя економічна компетентність: інтегрований спецкурс*. Львів: «Манускрипт».

14. Богоніс, О.М. (2017). *Формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в професійному коледжі: методичні рекомендації*. Хмельницький: «Термінова типографія».

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

15. Богоніс, О.М. (2017). Економічна компетентність та освіченість учнів. В кол. ред. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні: XIII науково-практична конференція, Львів, 27–31 березня (с. 135–136)*. Львів: Національний університет «Львівська політехніка».

16. Богоніс, О.М. (2017). Економічна компетентність та освіченість учнів. В кол. ред. *Актуальні проблеми соціокультурного розвитку особистості: Всеукраїнська науково-практична конференція, Кривий Ріг, 6-7 квітня (с. 119–120)*. Кривий Ріг: КФ ЗНУ, КП «Криворізька друкарня».

17. Богоніс, О.М. (2017). Роль дистанційного навчання в системі підготовки молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу. В В.Л. Ортинський

(Ред.). *Управління в освіті : VIII Міжнародна науково-практична конференція, Львів, 26–27 квітня (с. 143-148)*. Львів: Інститут права та психології НУ «Львівська політехніка».

18. Богоніс, О.М. Педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного обслуговування. В Д.Е. Кільдеров (Ред.). *Профі HUB: простір освітніх & виробничих інновацій: III Графічно-інформаційний форум, присвячений пам'яті професора Маргарити Федорівни Юсуповій, Київ-Одеса-Коблево, 8–9 черв. (с. 65)*. Київ: Міжнародна благодійна організація «Лідер якості».

19. Сушенцева, Л.Л., Богоніс, О.М. (2017). Проблемне навчання як педагогічна умова формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного обслуговування. В кол.ред. *Modern methods, innovations and operational experiens in the field of psychology and pedagogics: International research and practice conferense, Lublin, 20-21 october (p. 41–44)*. Lublin: Baltija Pablishing

20. Богоніс, О.М. (2017). Використання інноваційних методів навчання економіки як одна із педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх спеціалістів сфери гостинності. В кол. ред. *Сучасна система освіти і виховання: досвід минулого – погляд у майбутнє: Міжнародна науково-практична конференція, Київ, 6–7 жовтня (с. 74–76)*. Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології».

21. Богоніс, О.М. Моделювання процесу формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу. В кол. ред. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: IX Міжнародна науково-практична конференція, м. Хмельницький, 9–10 листопада (с. 35–36)*. Хмельницький:ХНУ.

22. Богоніс, О.М. (2017). Критерії оцінювання рівнів сформованості економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу. В Ю.М. Козловський, Л.Л. Сушенцева (Ред.). *Формування професійно мобільного фахівця: європейський вимір: IV Всеукраїнська науково-практична конференція, Львів, 16-17 листопада (с. 52–55)*. Львів: ПП «Ощипок М.М.».

Наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації

23. Богоніс, О.М. (2017). Економічна компетентність майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу як сучасна педагогічна проблема. *Збірник наукових праць національної академії державної прикордонної служби України. Педагогічні науки*, 2 (9), С.69–86.

АНОТАЦІЇ

Богоніс О.М. Формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Київ, 2018.

У дисертації здійснено аналіз проблеми формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу. Розкрито сутність поняття «економічна компетентність майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу». Визначено особливості та здійснено порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців готельного та ресторанного сервісу. Обґрунтовано педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі (мотивація студентів до оволодіння економічними знаннями та використання їх у професійній діяльності; реалізація конусного інтегрування змісту навчання економічних дисциплін та впровадження авторського спецкурсу «Моя економічна компетентність»; використання методів проблемного навчання; впровадження ігрових технологій навчання). Розроблено модель формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу. Експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі за визначеними критеріями, показниками і рівнями.

Ключові слова: економічна компетентність, молодший спеціаліст готельного і ресторанного сервісу, формування економічної компетентності, педагогічні умови формування економічної компетентності.

Богоніс О.Н. Формирование экономической компетентности будущих младших специалистов гостиничного и ресторанного сервиса в профессиональном колледже. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 - теория и методика профессионального образования. - Институт педагогического образования и образования взрослых НАПН Украины, Киев, 2018.

В диссертации осуществлен анализ проблемы формирования экономической компетентности будущих младших специалистов гостиничного и ресторанного сервиса. Раскрыта сущность понятия «экономическая компетентность будущих младших специалистов гостиничного и ресторанного сервиса». Осуществлен сравнительный анализ отечественного и зарубежного опыта профессиональной подготовки будущих специалистов гостиничного и ресторанного сервиса. Обоснованы педагогические условия формирования экономической компетентности

будущих младших специалистов гостиничного и ресторанного сервиса в профессиональном колледже (мотивация студентов к овладению экономическими знаниями и использования их в профессиональной деятельности, реализация конусного интегрирования содержания обучения экономическим дисциплинам и внедрение авторского спецкурса «Моя экономическая компетентность», использование методов проблемного обучения, внедрение игровых технологий обучения). Разработаны модель формирования экономической компетентности будущих младших специалистов гостиничного и ресторанного сервиса. Экспериментально проверена эффективность педагогических условий формирования экономической компетентности будущих младших специалистов гостиничного и ресторанного сервиса в профессиональном колледже по определенным критериям, показателям и уровнями.

Ключевые слова: экономическая компетентность, младший специалист гостиничного и ресторанного сервиса, формирование экономической компетентности, педагогические условия формирования экономической компетентности.

O. M. Bohonis. Developing Economic Competency of Future Junior Hospitality Specialists in Vocational College. – Qualification research (retaining manuscript rights).

Thesis for a Candidate's Degree (PhD) in Pedagogical Sciences on Specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Vocational Training. – The Institute for Teacher Education and Adult Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. – Kyiv, 2018.

In this thesis author analyzed the problem of developing economic competency of future junior hospitality specialists. Theoretical analysis of researches and practical experience of vocational education institutions prove that the problem of developing economic competency of future junior hospitality specialists in vocational colleges has not been formally studied yet. Junior hospitality specialists will need to solve the problems associated not only with implementation of professional knowledge and skills, but also to know the basic operations of trading processes, make cash and cashless payments to customers, analyze and summarize the results of production, economic, commercial and financial activities, draw economically sound conclusions, offer effective measures for managing and controlling their implementation under current changes in the HoReCa service industry, to develop business strategies for developing the hospitality industry, which certainly requires an appropriate level of economic competency.

The concept of “future junior hospitality specialists’ economic competency in vocational college”, which is considered to be the individual’s ability to apply motivational, personal, cognitive, activity-based and reflexive resources to solving economic and professional tasks and to ensure effective self-realization under the dynamic conditions of the HoReCa service industry, has been clarified. Ukrainian and foreign experience in training future junior hospitality specialists has been comparatively analyzed.

Pedagogical conditions for developing economic competency of future junior hospitality specialists in vocational colleges have been identified: enhancing motivation towards mastering and applying economic knowledge in professional activities; realizing conical integration of economic subjects content and implementing the author's special course, titled "My Economic Competency"; applying problem-based learning; implementing game-based learning technologies. Efficiency of pedagogical conditions for developing economic competency of future junior hospitality specialists in vocational colleges has been justified and experimentally verified.

The model for developing economic competency of junior hospitality specialists in vocational colleges, which contains target, content, subject, procedure and efficiency blocks, has been theoretically justified and designed. The criteria (motivational, personal, cognitive, activity-based and reflexive), indicators and levels of developed economic competency of future junior hospitality specialists have been identified. The methodology for developing economic competency of junior hospitality specialists has been improved.

The aim, objectives and stages of research and experimental activities have been justified. Perspective trends in further pedagogical studies have been outlined.

Research findings can be implemented into practice of vocational education institutions, non-formal adult education in order to further enhance developed economic competency of future junior hospitality specialists.

Keywords: economic competency, junior hospitality specialist, economic competency development, pedagogical conditions for developing economic competency.